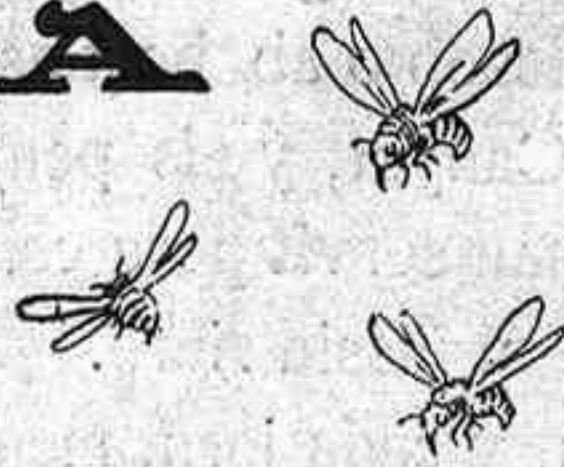

L'ESQUELLA

DE LA TORRATXA

BARCELONA, 7 DE JANER DE 1910

NÚM. 1619 ————— ANY XXXII

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 cèntims ————— Atrassats: 20

UNA LECTORA

—Aquets de L'ESQUELLA han ben modificat l'adagi.
Ells han dit: «Any nou, mida nova».

Ganing! Ganang!

L'ESQUELLA repica ab batall nou. L'ESQUELLA's brunyeix; treu lluentors de bronze; s'arbora a dalt de la torra, entre 'ls xiscles de les aurenets; y, més jova que mai, més enjogassada que mai, calenta del sol de la tarda, segueix repicant a alegria.

Bo es això: que cridi alegria. Les campanes y les esqueles han servit tants y tants segles pera tocar a morts, pera tocar a la guerra, pera cridar als corps y a les aus de nit, que ja era hora que repiqués pera cridar a joia al nostre poble.

La nostra ciutat està trista. Els uns l'exploten, els altres l'adulen; els homes que'n diriem polítics la fan servir d'embaucada pera seduirla y ferse homes a forsa d'incens y vanitat; els rics la volen exprimer, el pobres s'hi volen mantenir; els avensats volen dominarla y els que no ho són, encara molt més; els uns la volen salvar, cremantla, y els que l'apaguen, per tonteria, encara l'acaben d'encendre; els diputats no se'n cuiden y els regidors se'n cuiden massa; els poetes, els nostres poetes, que haurien de donarli vida, hi ploren al damunt, pobrets!, com si ja estés enrunada, y me l'acaben d'entristir; y els que voldrien alegrarla fentla «atracció de forasters» no saben de què se les heuen, y la disfressen ab sortiges, y li planten monuments de l'era del Falquerisme, y acabarien per malmètre-la si ella mateixa no tingués forces pera espolsarse del seu damunt el pugó de diputats, de regidors, de gent de bé, d'exaltats, de tristos y de pervertits, dient: «Ja'n tinc prou, ciutadans! Jo vui treballar, però vui riure; treballar pera ferme forta, y ser forta pera estar alegra».

L'ESQUELLA es d'aquets. Treball y rialles.

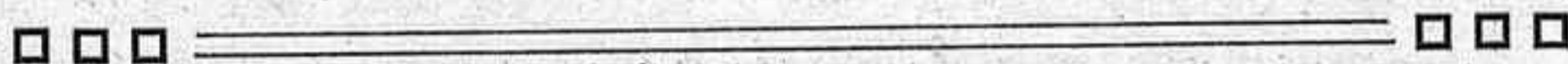
L'ESQUELLA nova, com abans la vella, vol treballar, però alegrament. Vol dur el consó als malalts de l'injustícia y el mal modern ab el bàsem de l'esperansa y la medecina del riure; vol ser el joglar de la raó, fent dringar els mots y les idees com picarols que desvetllin y convidin a la vida; vol ser l'alcool del pobre, que encoratgi però que no ubriagui; vol ser la llissó del ric que'l fassi somriure y l'aturi; y vol ser l'esquella de tothom, que toqui a l'hora de treball, però també a l'hora de festa.

Y, si vol fer dringar els picarols, també vol fer petar la tralla. No'n tindrà prou ab estar alegra; voldrà aturar, tocant a vida, a n'els que, pels fets o les paraules, per les accions o pel seu egoisme, voldrien ser sols a riure y a aturar les rialles del pròxim. Pels uns tocarà a naixement, pels altres a funerals, rient d'haverhi de tocar. Pels sans de cor tocarà a aplec; pels malvats, porucs y carrinclons tocarà ab funda y a enterrament, a enterrament de carnestoltes; pels bons, al matí; pels dolents, al vespre, y valentse de tots els sons: el

d'ironia, el de sàtira, el de menyspreu y el de ridícol, a n'els qui vulguin destorbar l'engrandiment de la nostra terra ab pessimismes de filosof o ab bestieses de poca-solta, pera aquets tocarà... a Canyet, y els penjarem dalt de la torra, perquè, ja que no han servit pera contentar al poble en vida, al menys, de mort, el fassin riure.

Y avui, y demà, y cada jorn, mentres a la nostra ESQUELLA hi resti un bocí de bronze, sense renyir, sense enfadar-nos, sense voler mal al pròxim, fins perdonant a n'els que'ns en vulguin, tocarem a pau y a justícia, y a qui no li agradi, pitjor per ell. Creiem treballar per la terra, plantant al mitg de les espigues les roselles de l'alegria.

LA REDACCIÓ

Pera l'estrena

En aquet vestit nou que poseu a L'ESQUELLA
claveuhi aquet llasset, que poca cosa val;
poseulo allà hont vulgueu: al pit, sota l'aixela...
el lloc m' es ben igual.

Així, quan al carrer, veientla tan bonica,
s' emporti les mirades gojoses de la gent,
de l'elogi de tots me'n tocarà una mica,
y n' estaré content.

JEP DE JESPU

El programa

¿Vostès no 'l coneixen al senyor X?

Jo sí. El senyor X es un dels regidors barcelonins, pastats en la fleca electoral en una de les darreres fornades. Dic de les darreres, sense precisar més, perquè si tant y tant deya, acabarien per coneixel lo mateix que jo. Y com que lo que vaig a contar d'ell no es—entre nosaltres sigui dit—massa ortodoxe, contentemnos ab deixar-lo senyalat ab aquesta X y seguim endavant.

L'altre dia vaig trobarlo y, venintme a la memoria les enlluernadores promeses que durant la campanya electoral havia fet als electors del seu districte, vareig preguntarli:

- Y del programa, què?
- ¿Parla del meu programa electoral?
- Exactament. ¿Què n' ha fet?—

Com si busqués la resposta per terra, el senyor X va mirarse un moment la punta de les sabates y, alsant de sobte el cap, va dirme:

- Vaig a contarli un quènto... ¿Vol?
- ¿Per què no?—

Y l'home comensà així:

—Cansat, mort de gana y sense un cèntim, un pobre caminant va arribar un dia a un hostel de modesta apariencia. —«¿No 'm fariu la caritat—va dir al amo—de donarme una mica de pa?—No'n tinc gens—respongué l'hostaler, ab to no gaire amable.—Al menos ¿no 'm dariu un tragué de vi?—Se m' ha acabat.—¿Y un bocí de butifarra?—No os molesteu demanant, bon home; veniu en mala ocasió. M' atrapeu ab el rebost del tot escurat. Ni pa, ni oli, ni ous, ni res»...

El caminant, que la savia molt llarga, comprenent que se las havia ab un avaro de set soles, ronsejà un ratet pel portal, y al fi digué al hostaler:—«Cregueu que 'm dol de veres que no tingueu res, perque si m' haguessiu ajudat una mica, os hauria ensenyat de fer truites ab palets, qu' es un menjar molt bo.—¿Ab palets se fan truites?—preguntà l' amo del hostal, ab els ulls encesos de codicia.—Vaya!... Unes truites soperbes.—¿Que ho dieu de serio?—¿Voleu probarho?... Aviat estarà. ¿No hi ha palets per aquí?—Tants com volgueu»...

Y oblidantse de tot lo que acabava de dir, no pensant ja sinó ab el negociarro que podria fer ab el secret que 'l caminant anava a ensenyarli, l' hostaler va corre a una riera veïna, pera compareixe als pocs moments ab un grapat de palets bonics, nèts, rodons.

—«Apa, anem a la cuina... A veure còm se fa això que dieu.»

El pobre caminant, tot decidit, agafà la paella y, ab el corresponent oli, la posà al foc.—«Vingan tres o quatre ous». L' hostaler els hi donà.—«Vingan unas rodanxes de butifarra.—Teniu.—Corrent. Ara ¿veieu? s' hi tiran sis palets». Y ab

molt cuidado, com si aquell fos el moment culminant de l'operació, els escampà, un a un, per la paella.

Llesta ja la truita, que certament era de tamanyo més que regular, el caminant s' assentà, demanà pa y vi y comensà a menjar, davant de la mirada escrutadora del hostaler que, intrigat de debò, no perdia ni un dels séus moviments. El pobre afamat menjava y bevia, y cada vegada que trobava un palet, el llepava cuidadosament y 'l deixava damunt de la taula. Quan estigué llest s' alsà, tip y satisfet, y aixugantse els llavis ab la mànega, se disposà a sortir del hostal.

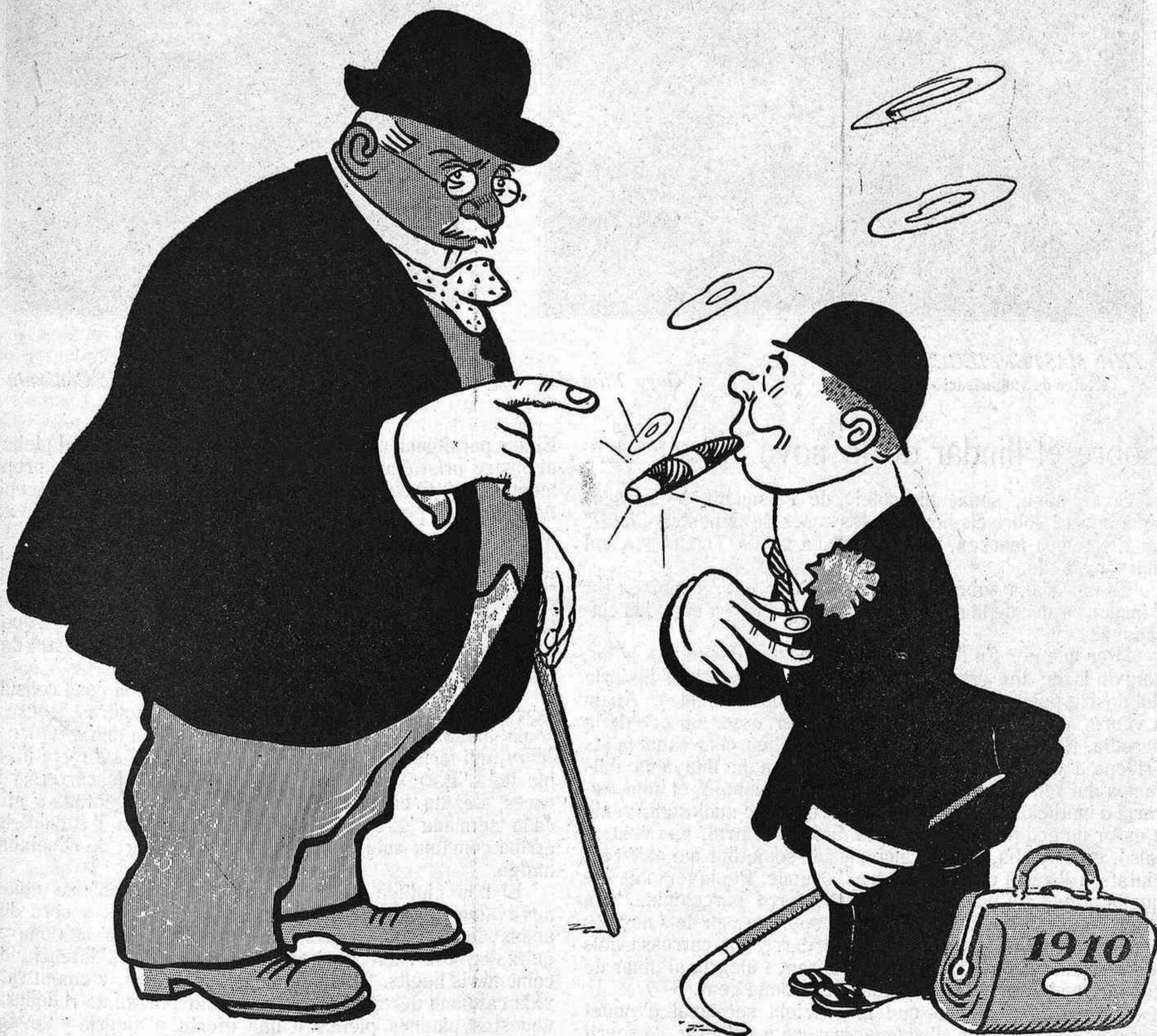
—«Bé, però—va preguntar l' amo: ¿Y 'ls palets, què?»

—«Els palets—contestà ab molta naturalitat el pobre—ara 's guardan... y serveixen per un' altra vegada que 's vulgui fer una truita.»

—Magnífic!—vaig exclamar, quan el senyor X va haver acabat el quènto:—Això vol dir que...

—Endevinat!... Vostè 'm pregunta: ¿Y 'l programa?... Y jo li responc:—El programa ara 's guarda... pera tornar-lo a fer servir un' altra vegada que hi hagi d' haver eleccions.

A. MARCH

VEIENTLO ENTRAR

— Tu ets l'Any nou?
— No, senyor; soc l'Any 10.

THE MASTERPIECES

(Notes de vulgarisació artística)

Goya Plimsaul

Greco Codorniu

Sobre el llindar de la nova ESQUELLA

Sòna, sòna, sòna, picaroleig de l'esquella joglaresca, sòna encara sobre els homes y les coses de la nostra Ciutat!

Els temps marxen, y L'ESQUELLA DE LA TORRATXA vol marxar ab ells.

Es una rialla sobre la ciutat—deia jo.—Y ¿coneixeu tot l'immens valor de la rialla, de l'etern còmic, en una vida ciutadana?

¿Per què no? En l'història de la nostra ESQUELLA hi ha, com en la de tot orgue periodístic representatiu, l'història del nostre país en el seu desplegar d'ales entumides. Anem a veure. Aquet setmanari comensà per esser un eco de la paròdia. El pare del teatre català, plebèu com esqueia als orígens d'una causa destinada a florir en la llunyania dels temps qui son present avui, ens donà el nom. Y el nom, escarni o imitació d'un títol de drama romàntic mallorquí, venia a esser un eco periodístic de la broma teatral, una contra-faisó, en esquella, de les campanes de sometent qui alcen les ciutats a l'acció comunal contra l'enemic. Penjavem una esquella al *beffroi* nostre, a la nostra torre barcelonina, una esquella pera dringar paròdicament sobre la veu dels nostres homes, y fer una ganyota de burla darrera la carrossa dels ídols populars, y portar un gest de franca alegria al dinar de cada divendres en els menjadors de la bona gent.

Permetis'ens creure que la cabriola setmanal d'aquet periòdic ha contribuït d'alguna manera a alliberar l'esperit ciutadà de Catalunya.

L'ESQUELLA, pels seus orígens, es plebeia, perque la qualificació de popular no podia tenir aleshores altre sentit.

Eixida paralelamente a un teatre qui traduïa una ciutat plebeia, el nostre aristofanisme periodístic no podia esser, propiament, *aristofànic*, es dir, burla feta contra els Cleons pels Aristòfans, y perque tampoc ho era l'aristofanisme teatral català.

Doncs bé: si avui engrandim les proporcions de la nostra ESQUELLA, y desde el títol nostre (que fuig de la primitiva ortografia castellanizada, y de LA ESQUELLA se torna L'ESQUELLA) si desde el títol ja anunciem un rejuveniment, ¿no hi ha aquí com un acordar de tecles ab el sò colectiu de la nostra ciutadania, pujada de tò?

El nostre setmanari el sentim ja com una cosa consubstancial ab Barcelona. La Rambla del divendres, sense el sonar matinal de L'ESQUELLA ¿no seria com una *nota de silenci*, qui faria anyorar la veu acostumada? La torre invisible de L'ESQUELLA sòna vigilant damunt els carrers y les cases, de dia en dia més floreixents; y la gentada s'atura cada setmana girant els ulls a la torre quan l'esquelleig li arriba com una salutació amistosa y familiar, de coneixensa antiga...

El bon ciutadà nostre desplegarà avui ab una emoció nova aquesta fulla tan netament barcelonina; y serà d'òls, abans de l'escudella, comentar els ninots ab la dòna y la quitxalla, tot rient ab bonassa sonoritat a l'intenció dels comentaris llegits. Una setmana, y una altra, y una altra, la vida catalana deixarà, tot passant, un borrall de reliquia en aquestes pàgines plenes d'una oferta d'alegria y de sana hilaritat. Y la pregunta familiar, entorn de les taules, dirà sempre, oferintse ja per endavant a la carícia del bon riure:

¿Què porta avui L'ESQUELLA?

GABRIEL ALOMAR

Lo pintoresc

La mort del duc de Sexto, ha fet suspirar a més de quatre d'aquells que 'ls hi agrada que la vida sigui com el vi, que tingui anys y un fort regust de cosa rancia. El duc de Sexto, com el nostre Vilumara, portava patilles, y era pintoresc y deia y tenia coses y se n' en contaven més encara, perque 'ls homes pintorescs de fa trenta anys són una mena de magatzems d'acudits, que, com fan molts grans pintors y escultors, avalen ab la seva firma lo que es dels deixebles y lo que volen molts que sigui d'ells.

El bon Olegari Junyent, me deia, tot llegint la noticia: «La veritat que tenen més caràcter aquets homes y solien viure més». Jo li vaig respondre: «No ho cregui. Es que pera comprendre la vida nostra, estem massa aprop d'ella, y es precis que pera estimarla li caigui pols a sobre, com a n' els mobles, que no 'ls hi concedim ànima y respecte sinó porten patina de vellesa y trenyines de cosa arreconada».

Els nostres fills, trobaran que la nostra època tenia un fort caràcter y que erem molt més interessants que no pas ells. No tindran cap Olegari Junyent que rodi món, ni cap Gaudí que estantse a casa fassi architectures pera gent esperitual y esbojerrada, ni cap Lerroix que acapdilli paletes, ni cap Cambó que s' emporti als botiguers. Nò, no faran ni desfaran solidaritats com castells de cartes, y parlaran d'Hostafrancs, com nosaltres del carreró del Turc, y de les bombes com una aventura de teatre de màgies. Quan parlaran d'humorisme, anyoraran a n' en Rusiñol, y si parlen d'homes de fè, d'aquella que mai s' estronca, com l' aigua de Canaletes, citaran a n' en Martí y Julià, y no hi haurà en el teatre un raig de sentiment popular com el que va abocar en el teatre l' Iglesias, ni hi haurà ja martres de la patria catalana com en Manau, en Baró y en Pous y Pagès. Calella, semblarà 'l Bruc y el senyor Puig de Franc una mena de Casanovas, ab son aire modest y barba blanca partida.

Ara anem plens de mandra y d'ensopiment y aleshores sostindran que mai hi haurà res com el Paralel. En Soriano serà un home fantàstic y la gran Penya un paradís perdut. La Requena, semblarà ab la distancia una Ninon de Lenclos, y totes les viudes alegres de la nostra aristocràcia, senyores d'exquisits pecats, dignes de la cort del Rei Sol o de Felip IV d'Espanya.

Vellet y potser ab patilles com en Vilumara, fins jo seré pintoresc, y a les nits, en les tertulies de gent jove, contaré histories, ple de vanitat: «Quan cremaven convents y anavem a l'Eden, donava gust»... Els joves, diran eternits y plens d'admiració: «La veritat que aquets homes, tenien personalitat, varen fer coses, però ara»... Y a la sortida, me pagaran, respectuosos, com jo ara faig ab en Peyo, una copeta de vi ranci en el kiosco de Canaletes, l' aigua del qual encara rajará, sense estroncarse, com la fè del Dr. Martí y Julià.

PARADOX

El nou Ajuntament

Any nou, Ajuntament nou. Es dir, nou a mitjes, car solament la meitat dels edils inaugura cada cap d'any les seves funcions.

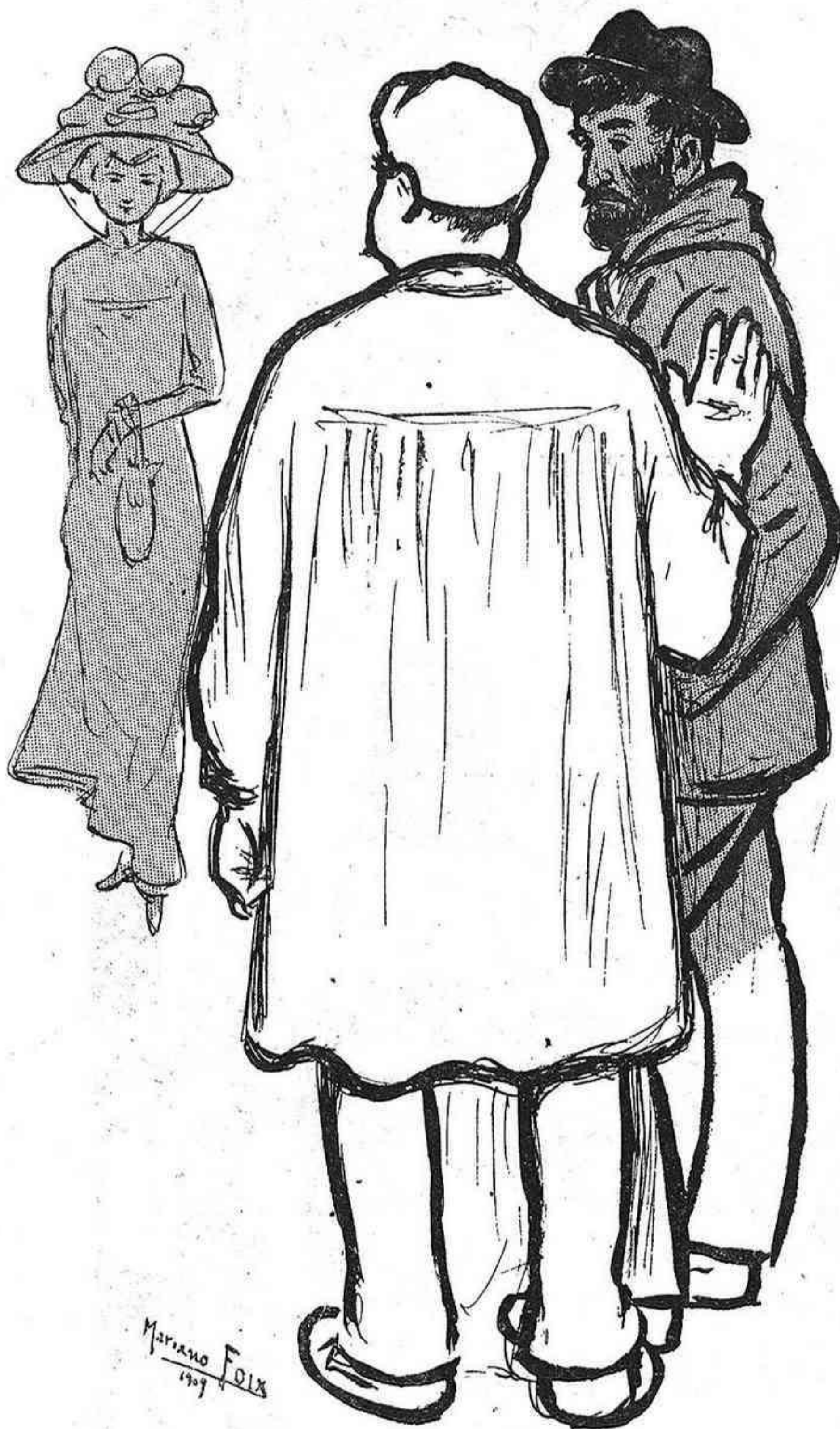
La novetat es sempre atractívola, y desprèn sempre una flaire de simpatia. La novetat enclou vagues promeses y sugereix inconcretas esperanses. Un rei nou, un govern nou, un arcalde nou...—A veure, a veure...—diu la gent; y aquell que no ho diu, ho pensa. Devegades el cambi de rei, o de govern, o d'arcalde, no significa pera una nació, o pera una

ciutat, gaire cosa més que un cambi de posició pera un malalt greu: Però, així y tot, sempre es un alivi. Ja, aleshores del sigle XIV, en Bernat Metge va escriure en el seu *Somni*: «La gent tots temps s'alegra de novetats, y especialment de novella senyoria».

Ajuntament nou...—A veure, a veure...—diuen o pensen els barcelonins que 's preocupen de la cosa pública. Hi ha una pila de difícils problemes municipals a resoldre. Y 'l novell Ajuntament pot omplirse de gloria si encerta la seva solució. Mes pot fracassar deplorablement si l'esguerra.

Tenim una majoria lerrouxista al Consistori. Hi tenim també una important minoria autonomista republicana y una no tan important minoria regionalista. Jugaran un bon paper els lerrouxistes y 'ls autonomistes republicans. El paper dels regionalistes haurà d'esser un paper forsa deslluït. No diran més que *bocadillos*.

Són molts els regidors lerrouxistes. Són 29. Però lo que els sobra en quantitat els manca en qualitat. Els que aniran davant de la tropa radical de l' Ajuntament seran, sens dubte, en Serraclara, en Mir y Miró, l' Emilià Iglesias y en Lladó y

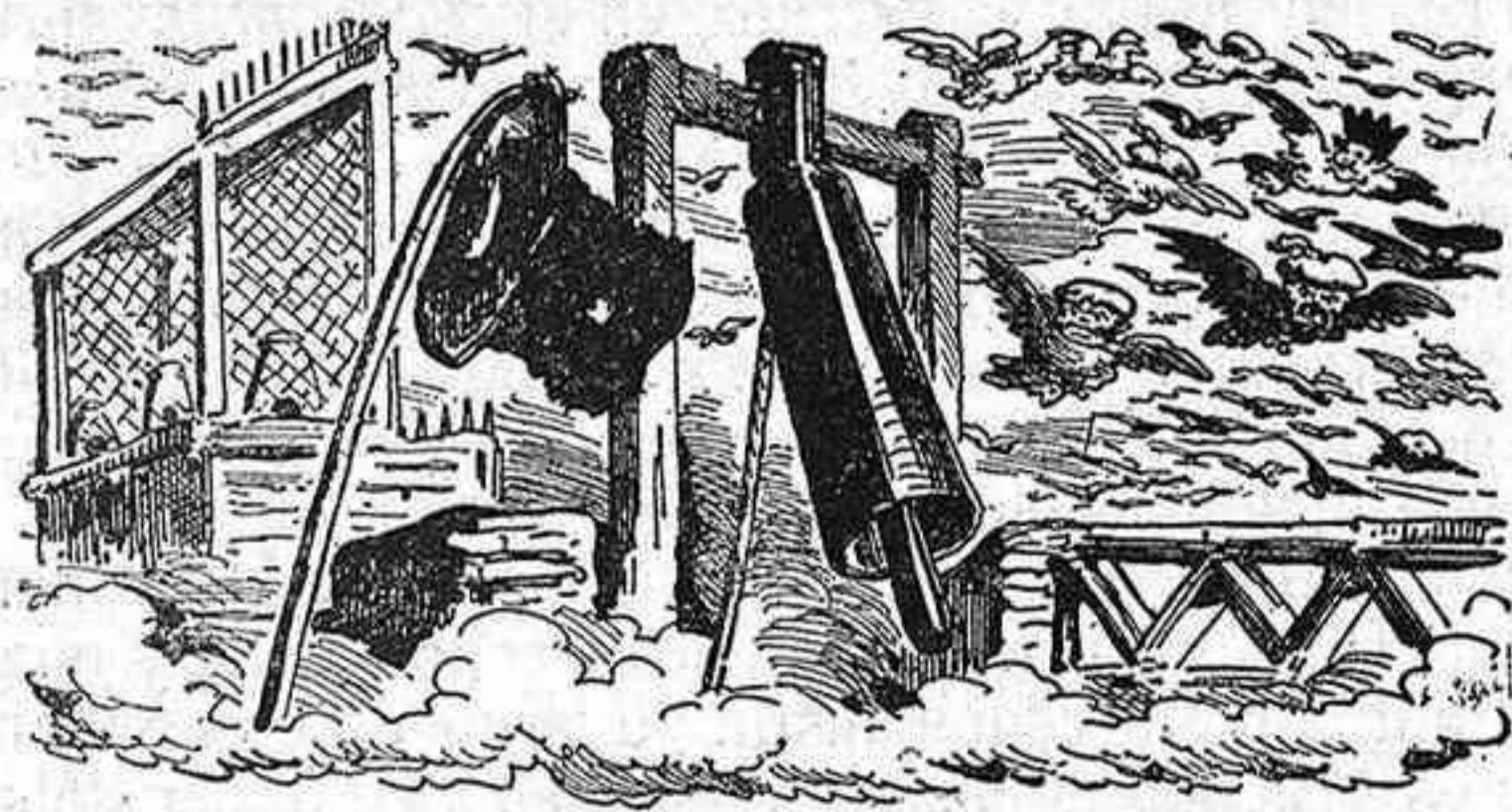
MURMURADORS

— La coneixes? Es aquella mossa que treballava a la quadra de dalt, que sempre cantava allò: Pobre chica, la que tiene que servir...

— Ja!... Y cansada de servir, ha procurat que la servissin a n'ella, eh?

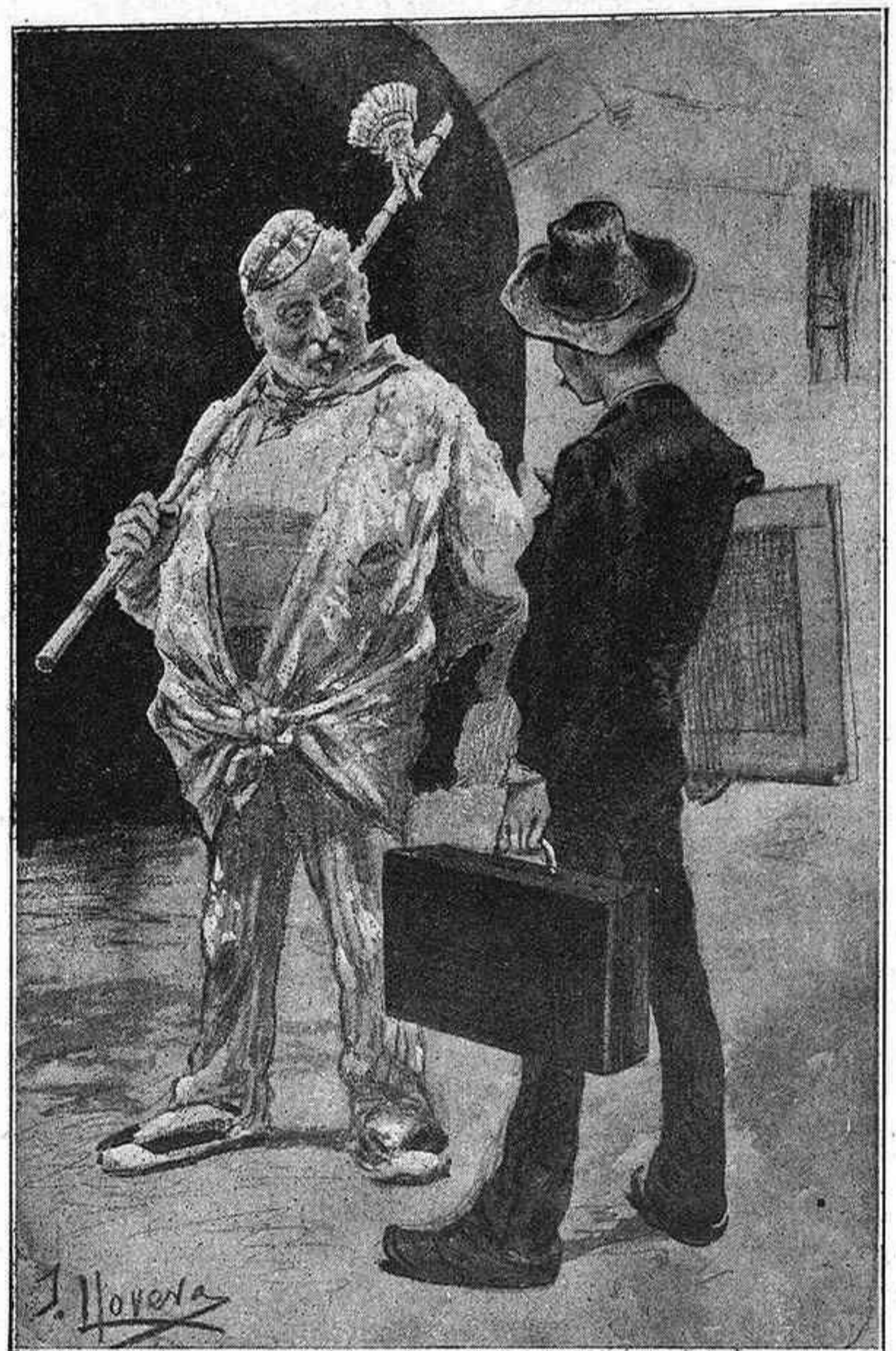
ELS GRANS CARICATURISTES DE L'ESQUELLA
(Pàgina retrospectiva)

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA.

D'en TOMÀS PADRÓ

D'en JOSEP LLOVERA

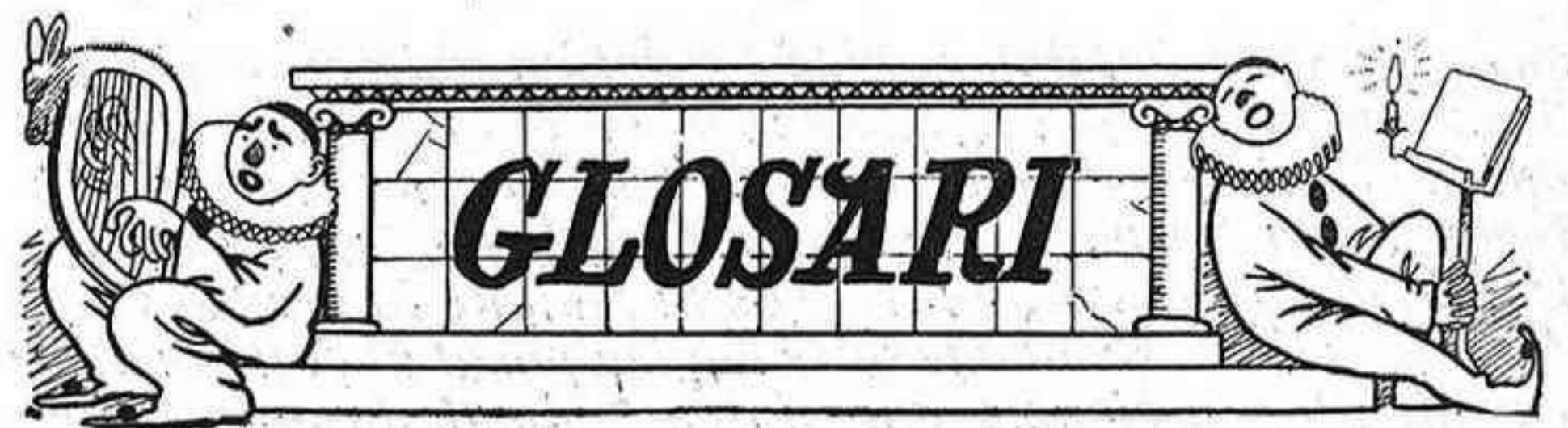

D'en JOSEP LL. PELLICER

D'en MANEL MOLINÉ

Ja ha acabat un altre any, caballers!! Les fulles seques de la rifa'ns han donat l'adéu llastimós, en les aceres enfangades de les administracions de loteries.

Abans, el ram de fulles mortes, era cosa de poetes, de viudes y d'enamorats. Els cors tristos les veien caure, com bocins de cor, com ramell de llàgrimes, com mocadors de color d'aram que's despedeixen a una estació: l'estació dels freds y de la neu. Avui, les tals fulles seques, en comptes d'inspirar anyoransa, serveixen per fer paper, per imprimirhi noveles de'n Trigo o de'n Pio Baroja, a catorze rals el volum; y aquells bocins de melangia ja no cauen dels arbres sècs; són participacions de la rifa; ilusions perdudes, desenganys, somnis borrats, desesperances; són números que no han sortit, escampats per les aceres, sota la llista oficial. La poesia d'enguany ens l'administra el govern. Ploremhi un xic y deixemho corre.

L'any nou ja comensa més bé. Un Congrés de mestres que discuteixen com han d'educar als nostres fills, que els hi han d'ensenyar y que no han d'apendre. Es hermos, es exemplar, es cívic y es encoratjador, el veure com discuteixen el pervindre del nostre poble!... Un congrés d'una altra mena, un d'aquets congressos casuals, dels que gaudim tan sovint y que no més venen a servir pera saludarse les nacions, ab rebaixa de preus en els trens, y funció de gala a Romea, sol ser calmos, sol ser reposat; els ponents y els ponadors expliquen tot el seu saber, ab aquell ordre y mesura de la persona reflexiva, que tot lo que diu es madur; són congressos de extracte de sabi, no fan mal a n'els que parlen y cansen un xic a n'els que ho escolten; però, el de mestres, ja es altra cosa: Han hagut de callar tants anys, els nostres mestres espanyols, han hagut de respirar tant silenci y tanta calma, allà, en els seus pobles perduts de les planes geogràfiques; han viscut sols tants anys y anys, sense sòu, sense alegria, sense respecte y sense deirebles, que

Vallès. Darrera d'ells vindran quatre o cinc senyors de categoria mitjana. Y tots els altres, fins a 29, resultaran una mena de vocals associats.

La gent més lluida—y no 'ns fa parlar pas la passió—es la de l'Esquerra catalana. Anomenant als seus capdevaners a la Casa de la Ciutat, un hom s'ha de treure el barret fent acatament. Fins se podria donar el cas de que 'ls esquerrans, per mèrits propis, s'apoderessin del paper de protagonistes, deixant pera la massa dels radicals el paper de comparses. Si això succeís, el cor ens diu que 'l públic, entusiasmada, aplaudiria o faria *ball-manetes*, com escriu el virtuós filòleg y actiu canonge mallorquí, mossèn Alcover.

Ajuntament nou... Està bé. Però cal, senyors regidors, que aboqueu en odres nous el vostre vi novell. De bon principi, heu d'anar destralejant valentament, preparant pera la vinenta nit de Sant Joan una bona foguerada municipal. Perquè si així no ho fessiu, el poble faria la foguera cremant els prestigis vostres.

WIFRET

De Heine

POESIA INÈDITA

Jo sé un quiento que m'encisa,
jo sé un quiento molt hermós;
dintre 'l quiento riu y canta,
riu y canta una cansó.

Dintre la cansó hi esclata
una noia com un sol,
dintre d'ella, molt endintre,
dintre de la noia un cor.

Dintre 'l cor de la petita...
no hi ha rès: es un cor mort.
¡Ja veieu si es curt el quiento!
¡si es alegre la cansó!

Trad. per

APELES MESTRES

A LA PORTA DEL CONGRÉS DE PRIMERA ENSENYANSA

— Quin escàndol armen aquets mestres!... Entrem a llamarlos al orden?

quan s'han trobat aplegats, ha sigut un goig el sentirlos! Tots duien la soletat que'ls oprimia'ls pulmons; tots duien el saber a dintre que no s'havia esbravat desde'ls temps de la Normal; tots tenien fam de parlar, de discutir, de dirhi la seva, de treures la pols de la plassa y les trenyines de l'escola que se'ls havien posat al coll; de des-embolcallar la ciencia que duien acumulada de tots els llibres que havien llegit, y ha estat hermós l'espectacle: com els pares del saber, així que s'han vist acoblats, s'han tornat nois, han esdevingut infants, y el Congrés ha estat un estudi que, de tants mestres, no hi havia mestres; un estudi en el que, a havernhi hagut, desde'l president fins als arrimeros, s'haurien quedat sense postres, y tot el congrés de rodillas.

Allí, lliurepensadors, jesuites, neutres, làics, moderns; els de'n Ferrer y els de Sant Vicens, els de Loiola y els de Vilatorra s'han tirat idees pel cap ab una joia encisadora. Allí ha sortit tot: teories, fets, escoles, procediments, mètodes, tendències, rebotent de l'un a l'altre, lo mateix que un jòc de pilota; allí ha vingut a ser com un dijous a la tarda; ha estat els mestres fent campana, y es tant encoratjador que'ls mestres se diverteixin una vegada a la vida, que se'ns ha aixamplat el cor, de vèureho!

No més n'hi ha hagut un, en Falp y Plana, que ha donat una nota trista ab el nom de vegetarisme, volguent que als pobres infants els alimentin ab verdura.

Què li han fet, els infants, senyor Falp?... Per què ha de ser tant venjatiu?... Què'n faran dels caixals que'ls surtin a la segona tongada, si no més els han de servir pera menjar bròquil y escarola?... Ja s'hi ha pensat bé, senyor Falp?...

Què més podriem desitjar, que tenir infants que pasturessin, ben guiats per vegetarians?... Però, ai, que això no pot ser; no ho dupti.

Y es que aquí, a Espanya, n'hi han tants que tenen de menjar herba, que no queden prats pera qui en vol; y així ho ha entès el Congrés, rebutxant la seva esmena.

L'any comensa bé, cavallers. Si els mestres se diverteixen, ja poden comptar, els deixebles!

XARAU

Gent coneguda

I

Dels nívols sempre a la saga
y enlassant datos y fets,
regira astut els secrets
que l'immensitat amaga.

Y cúmulus per aquí,
y isobaras per allà,
y'l segment que's formarà
y'l vent qu'està per vení,
trassa en una cartolina
set o vuit ratlles, fa punt,
ho dóna al públic... y amunt;
si ho encerta ho endavina.

KIKIRIKÍ

FATAL REGRESO. Diàlec dramàtic en vers, original de don César de Salvador y D. F. de P. Holgado.—Aquets joves degueren dirse: Pera fer un diàlec, havem d'esser dos. Y, tal para cual, van juntarse y van escriure *Fatal Regreso*, follet de 25 pàgines (una pesseta), o sia literatura de a 4 cèntims la plana,

quin títol està plenament justificat per lo molt que'l llibre té de fatal y fins de regressiu, en el sentit poètic.

Així que se m'alsa'l teló, se'm presenta'l personatge Fernando, y veig que diu al seu amic Enrique, sacándose los guantes:

—Creo que estás ya casado
y tu nada me digiste...
¿por qué no me lo escribiste?
¿Es que ya me has olvidado?

Els faig franc de la resposta del seu amic, l'Enrique, però convé que sàpiguen que aquet demostra tanta falta d'enginy poètic com el protagonista, ja que sempre se li ocorreix aconsonantar els octosílabs ab temps de verb, recurs de mal gènere y de pessim gust que l'Homer, en Shakespeare y en Cortejon han detestat sempre. La veritat es que tampoc a cap d'aquets tres senyors se'ls hauria ocorregut mai escriure un geroglífic com el que s'enclou en els tres següents versos:

—Era una noche sombría
en que la luna lucía
sus galas sobre la mar...

L'obreta, ab tot, té un caient de circumstancies y d'actualitat que la fa sumament simpàtica. Com que s'havia de publicar pels volts de Nadal, els autors varen tenir una pensada: van empedrar tot el diàlec de dècimes.

Ja es picardia!...

Però, jo'm quedo ab les dels serenos.

SEPT SCIENCIES

Entre les moltes y diverses ignoscentades que s'han donat al públic barceloní ab motiu del dia consagrat a les víctimes del rei Herodes, cal consignar la del Congrés de 1.ª Ensenyan-sa y les dels teatres Romea y Principal.

Les novetats del programa assortidet del Romea, consistiren en *Els Perses*, *Dora*, *La mà del home* y *Comedia de Comedies*.

Els Perses es una enginyosa parodia dels treballs qu'executava la cèlebre troupe que mitg Barcelona ha pogut admirar al Soriano y al Tivoli.

No hi ha rès a objectar.

Si no fos que'l dúctil y pastós Vives ens donà una imitació molt graciosa de la mamà del garrotín, el número de la Dora, sí que podriem dir que no hi feia cap falta...

Què degué sofrir en Gual,
ab allò tant poc ideal!...
Desde'l seu bust, en Pitarra,
devia dir: Quína barra!

Però, si havem de ser sincers, diguemho clar: la cosa va agradar més, ja ho crec, molt més que *La Cort de Lluís XIV*. Y es que en tal diada tot se pot fer impunement, fins aquells programes de paper d'estrassa ab boixos del temps de *La Ratera*. Al teatre hi và aquella nit un públic especial, un públic...

un públic tant bonatxó,
que fins va arribà a aplaudir
a un pobre acomodadò
per rès,... perquè va sortir
a donà el ventiladò.

Vingué, després, *La mà del home*, un aixerit monòlec que ja coneixiem del italià, qu' en català resulta també molt, y que l'estudiós actor senyor Vehil recita d'un modo magistral, demostrant en l'expressió fisonòmica, en el dir y en el moures, aptituts suficients pera proclamarse el primer especialista en el gènere.

Y, finalment, va jugarse (passi'l mot afrancesat) el sàinet *Comedia de comedies*, un và-y-tot de sàtira teatrística ple d'acudits ensopegats, de situacions gracioses y de trucs sortosos que té'l dò de distreure y regositjar ab *crescendo* una hora seguida sense defalliment per part dels actors, que hi estan molt bé, ni per part del públic, que hi està encara millor.

Al Principal varen entafurar un acte de broma a l'espiritual

NIT DE REIS

— Què'n trec jo de que passin per davant de casa...
si no pujen?

— Sabeu què hauriem de fer aquest any, tots tres? Casarnos.
— Que ja hi torna a haver iglesies?

comedia *El Rei*. El Quevedo de ca'n Niubó, o sia l'encarregat de la risa, fa pujar el rei Joan IV de Silistria a l'alta montanya catalana, hont li passen mil peripecies còmiques y mil y una aventures a qual más refocilada. Com que aquest acte no ha sigut firmat, abans, per en Caillabet, ni pe'n De Flers, ni per l'Arène, d'aquí que no estigui tant bé com els altres, que ja diverteixen prou sense necessitat de dur el *marchamo* de l'ignoscencia.

L'execució, un portentó. La presentació, dos portentos. Y la Santolaria tres portentos.

No totes les floretes s'han de dedicar a la levita de'n Borràs y a la Xirgu.

L. L. L.

Paraules del Any nou

Só entre vosaltres joh, mortals!
Alsèu els cors per ma naixensa!
Fill de les voltes siderals,
só l'Any novell que ara comensa.

De bons desitjos, á curull,
porto replenes les alforjes;
al meu entorn no més hi vull
sentí 'l cantar d'alegres gorjes.

En ma paleta hi tinc colors
d'espai serè y sol de mitg-dia;
porto en ma vesta les olors
dels roserars d'Alexandria.

Ventrut pitxell de vi, al costat,
augurador de bona anyada;
y al sota-aixella un pa-besat
fet ab farina *lacteada*.

De refulgents constelacions
porto garlandes pels Poetes;

y, pels anèmics nudrison, vinc de munyir les *Set Cabretes*.

Ma voluntat, per l'avenir, tan falaguers projectes tanca, que, en tot el món, el meu Empir serà marcat ab pedra blanca.

Mentres jo aleni, 's floriran en les farmacies, les potingues; y els ortopèdics no vendran braguers, ni sondes, ni xeringues.

Tots els minyons seran decents y les donzelles totes pures; ningú tindrà picò a les dents ni ploraran les criatures.

Hermós y fort tot ser nascut serà per obra... dels seus pares, perquè d'això de la salud no'n tinc la culpa jo, ni 'ls frares.

A Barcelona, no's veuran altres teyeres lluminoses que les dels focs de Sant Joan y les dels ulls de les hermoses.

Els regidors, pel poblè ungits, que han entrat ara en exercici, evitaran ab llurs escrits que hagi d'anar tots al Hospici.

Els tornaran, posada en jòc sa voluntat ferma y potent, a Barcelona, dins de poc, tassa de plata relluenta.

No hi haurà sots als empedrats, ni llot, ni fanc, ni escombraries; no's pendrà roba dels terrats, ni faran truites els tranvies.

En els districtes més fabrils, prop dels Colegis espaiosos,

— Ai, ai, ai!... Veiam si'l vent se me'n endú el barret, y m'encostipo!...

hi haurà *criaderos* de pernils
y llocs d'esbarjo sanitosos.

S'oferran per pocs diners
pisos decents als proletaris,
donant l'exemple, a'n els demés,
els regidors propietaris.

Y els radicals, de llur pastor
portant el geste al Consistori,
declararan lliure l'Amor
y el criar panxa obligatori.

Mes, si de tants propòsits bells
no se'n realisa ni un per mostra,
serà que us prenen per anyells
y, en aquet cas, la culpa es vostra.

Com serà vostra, y del Destí,
si'l meu hermós projecte falla,
perquè, en el món, al cap y al fi,
jo no sóc més que una pantalla.

PEP LLAUNÉ

ESQUELLOTS

A la gent de la dreta y a la gent de l'esquerra, als rics y als pobres, als alts y als baixos, als vells y als joves, als homes y a les dones, als guapos y als lletjos, als grassos y als magres, a tothom, en fi, doncs en tots els rams, classes socials, estaments edats y categories té amics y llegidors el nostre periòdic, els desitja L'ESQUELLA un felís y pròsper Any nou.

Y aprofitant tan bella ocasió, els expressa també el desitg de que les modestes reformes introduïdes en aquet setmanari siguin del seu gust y serveixin pera estrenye entre ells y nosaltres els llassos d'afecte y estimació que anys hà ens uneixen.

(Els lectors y nosaltres, tots a la una:)

—¡Amen!...

La Junta de Vocals associats, ab molt bon acord—ja era hora que n'endevinés una!—ha desaprobat les subvencions de 45,000 y 15,000 pessetes, respectivament, a l'Orfeó Català y a la Casa del Poble.

Això, com se suposa, va portar la seva mica de discussió, en el calor de la qual l'Emilià Iglesias va dir:

—Vosaltres negueu les 15,000 pessetes a la Casa del Poble, quan nosaltres passem perquè se'n donguin 45,000 a l'Orfeó Català!...

Y deia, apropòsit d'això, un que ho escoltava:

—Que se'm perdoni la comparació, però això es com si jo't digués a tu: «Tu, afana tres carteres, que jo després n'afanaré una. Així tots quedarem contents. Si jo no te'n deixés pendre abans tres a tu, tu no me'n deixaries pendre cap a mi. Y jo no vui pas quedarme sense!»

¿Què pregunten? ¿Si en efecte es cert que tenim nova Casa de Correus?

Tant com això, no encara.

Però tenim publicat ja en la *Gaceta* un real decret, aont, en prosa oficial, esplèndidament ensucrada, se'ns dona permis pera construir-la a la via A.

—¡Ah!... ¿No més això?

—No més. De manera que, sabent com les gasten els nostres Governes, els nostres Ajuntaments y les nostres classes directores, poden vostès viure en la seguretat de que d'aquí que puguin tirar una carta en el bussó de la nova Casa de Correus, ja s'haurà canviat més d'una vegada la figura dels sellos.

¡Ey!... Al dir de la figura, volem dir simplement el dibuix.

Ara no vagin a pensar mal.

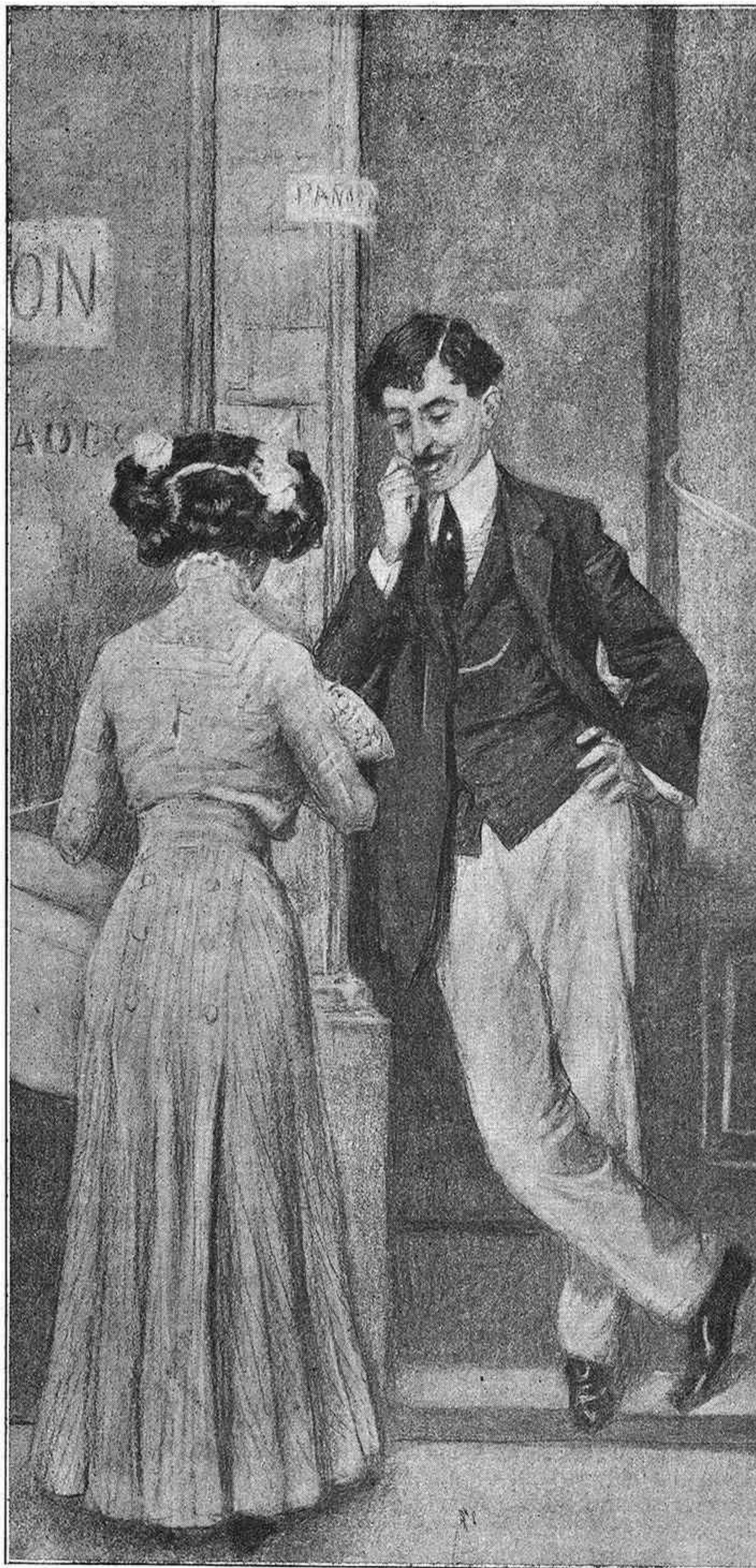

La setmana passada deiem que'l Congrés de primera ensenya havia comensat malament. Ara hem de dir que ha acabat de pitjor manera.

En una de les sessions els congressistes blancs van enfadarse perquè'ls negres estaven fora de tò.

Y aleshores fora de tò van posarshi tots, de tal manera, que *allí dió fin el sainete*.

Si els que fan de mestre gasten aquets procediments pera tenir raó, com deuran ser els que gasten els que aprenen d'ells?

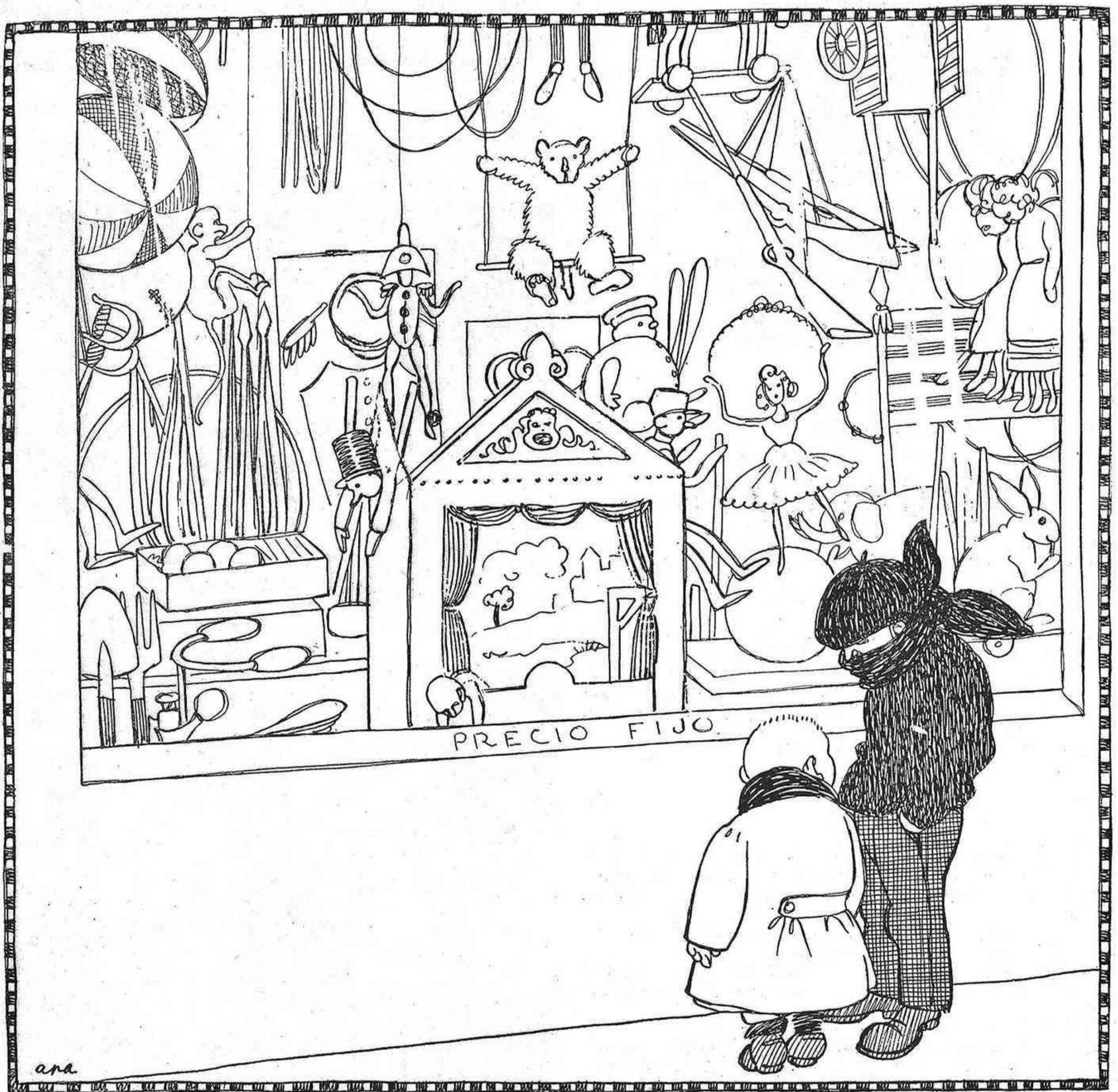

DESPRÉS DE LA DIADA

— Doncs, miri, vaig posarla al balcó la sabateta, però res: ni un trist novio no hi he trobat.

— Y com volia que hi capigués tot un cor d'un enamorat, en un calsadet tan remenut com el seu?...

LOGICA D'INFANT

— Y a n'els fills dels reis de debò ¿quí'ls les deu dur les joguines?
 — La República, home!...

La mare Tolerancia, que es una excelent senyora, es desconeguda pels que més obligació tenen de conèixela.

Que ella 'ls perdoni l'ofensa, en gracia a la nostra satisfacció. Ja era extrany que un Congrés, d'entre tants, acabés com un rosari!...

Com el rosari de l'Aurora.
 Aveiam si així, d'un cop, passa la febre!

Se'ns diu que no es cert allò que deiem en el número passat, de que en Torrendell escriu un drama.

Ja ho sabiem. En Torrendell va esser la gloria d'un dia. Va fer com aquells que per una vegada a la vida juguen, y si perden, no hi tornen.

A n'en Torrendell li va més bé escriure cartes y articles regionalistes que escriure drames revolucionaris.

Les revolucions fan posar malament el dinar, moltes vegades.

Al teatre Soriano ja s'hi coneix l'influencia de la regidoria. Fins ara, atents al negoci, els Soriano no havien volgut ensenyar l'orella, y perquè la barraca no's ressentís de les aficions polítiques de l'un germà, diuen els vens que l'altre l'enviava a París a que hi passés llargues temporades.

Ara ja s'ha acabat, això. Ara fins ja s'atreveixen a estrenar sarsueles polítiques, comensant per una que titulen *Agonia caciquil*, títol que casi té tanta gracia com aquell de *Barcelona s'entretingui*, etz.

Ja 'ns agrada això de que s'avantposin les conviccions al negoci. Seguint per aquest camí confiem en veure 'l Pabelló Soriano rotulat Pabelló Radical.
Que fóra un excelent-Pabelló pera amparar certa mercaderia!

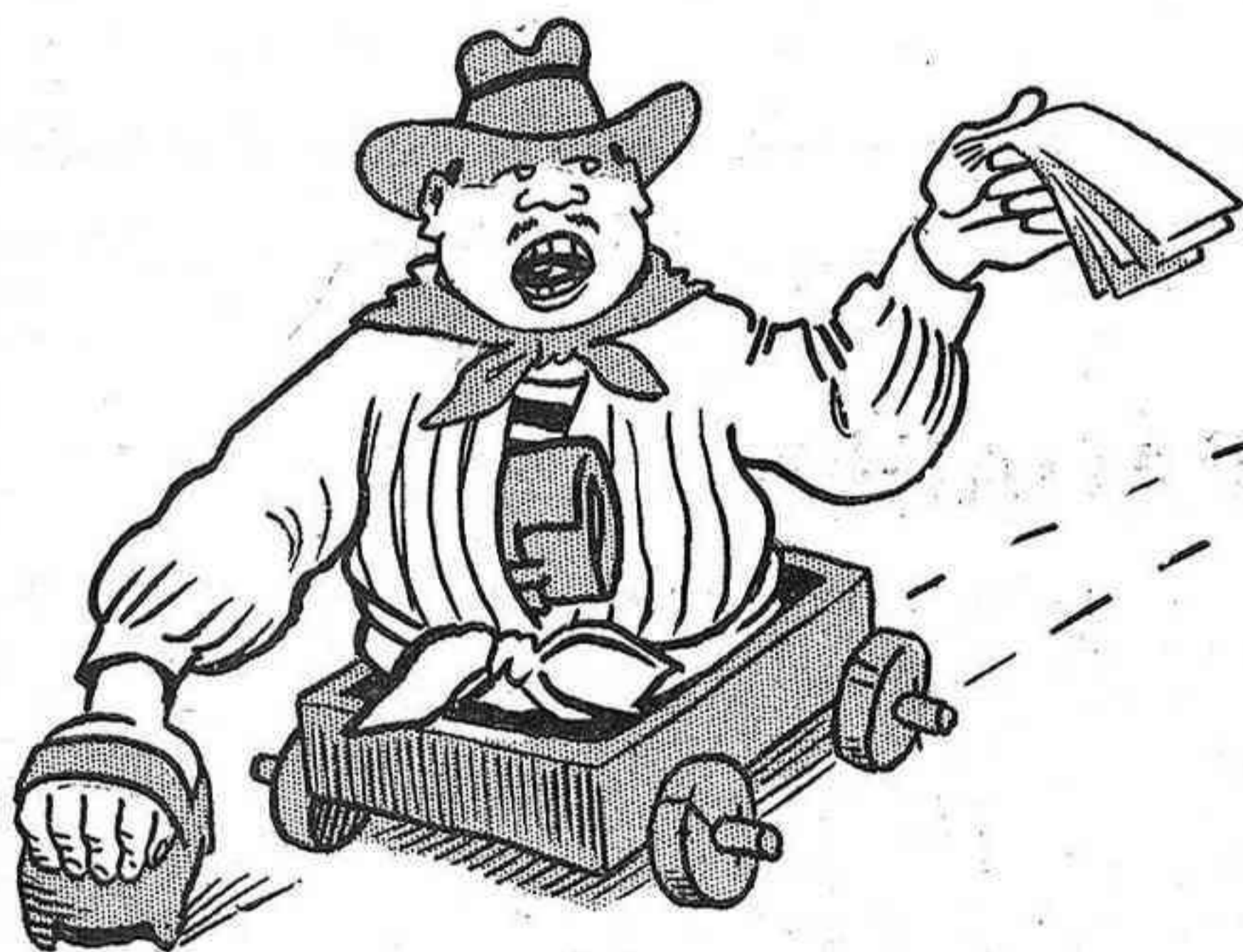
¡Oh revolucionari bromista!
El regidor *obrero*—ens sembla que 's firma així—Santamaría, en una de les darreres sessions municipals, va dir qu' ell, com que ha de treballar, no pot dedicarshi gaire a fer de regidor.
Està entès.
El *obrero* Santamaría no més pot fer de regidor quan se tracta d'anar a Montjuich en carretel-la—carretel-la que, naturalment, la paga el poble—a pendre possessió d' uns terrenos adquirits pel Ajuntament.
¿Es això lo que 'l conseqüent revolucionari volia dir?
Doncs, *ni una palabra más*.

¡Virgen Santa, qué principio!..
Apenas constituït el nou Ajuntament y en el moment com qui diu d' entrar al *redondel*, el toro lerrouxista va comensar per pendre set vares... de tinent arcalde.
El síntoma es molt falaguer y permet esperar una gran corrida.
Perque si de bones a primeres el *bicho* ja pren això, calculin lo que farà, avans la funció no s' acabi.

¡Bravísim, señor Morros!
Doncs ¿què s' havian figurat aquets barcelonins papanates?...

BITLLETAIRE DE CONFIANSA

¿Que 'ls dictamens que 's presenten a l' aprobació del Ajuntament devien discutirse y votarse a marxés dobles?

Ah, no, senyors!

Els dictamens s' han de fer deixar sobre la taula y tenirlos allí dies y dies, fins que 'ls interessats se cansen y s' amoïnen y 's desesperen y... etz., etz., etz., donant, com es natural, a aquets *etzéteras* tota l' extensió necessaria.

¿Anèm bé, señor Morros?

¿Sí?.. Doncs... etz.

Ha mort—Déu l' hagi ben perdonada!—aquella flamant *Revista Catalana* que tan alt havia de posar el nom de la nostra literatura.

Els redactors de la *Revista Catalana*, ab aquest motiu, no 's posaran més dol del que porten.

Els són els auçellets tristets de les nostres lletres y tot l' any ploren.

Ploren davant de la gent, no més.

Quan estan sols, no 'n fan poca de broma! En Viura fins s' atreveix a dir, quan un fa una gatada:—Aquet carat de xicot sempre gasta punyesses!

Coses de criatures:

—¿Quánts anys tens, Miranius?

—Mira, jo soc del 1902.

—Ah, doncs, jo tinc un any més que tu, perquè jo sóc del 1903.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20

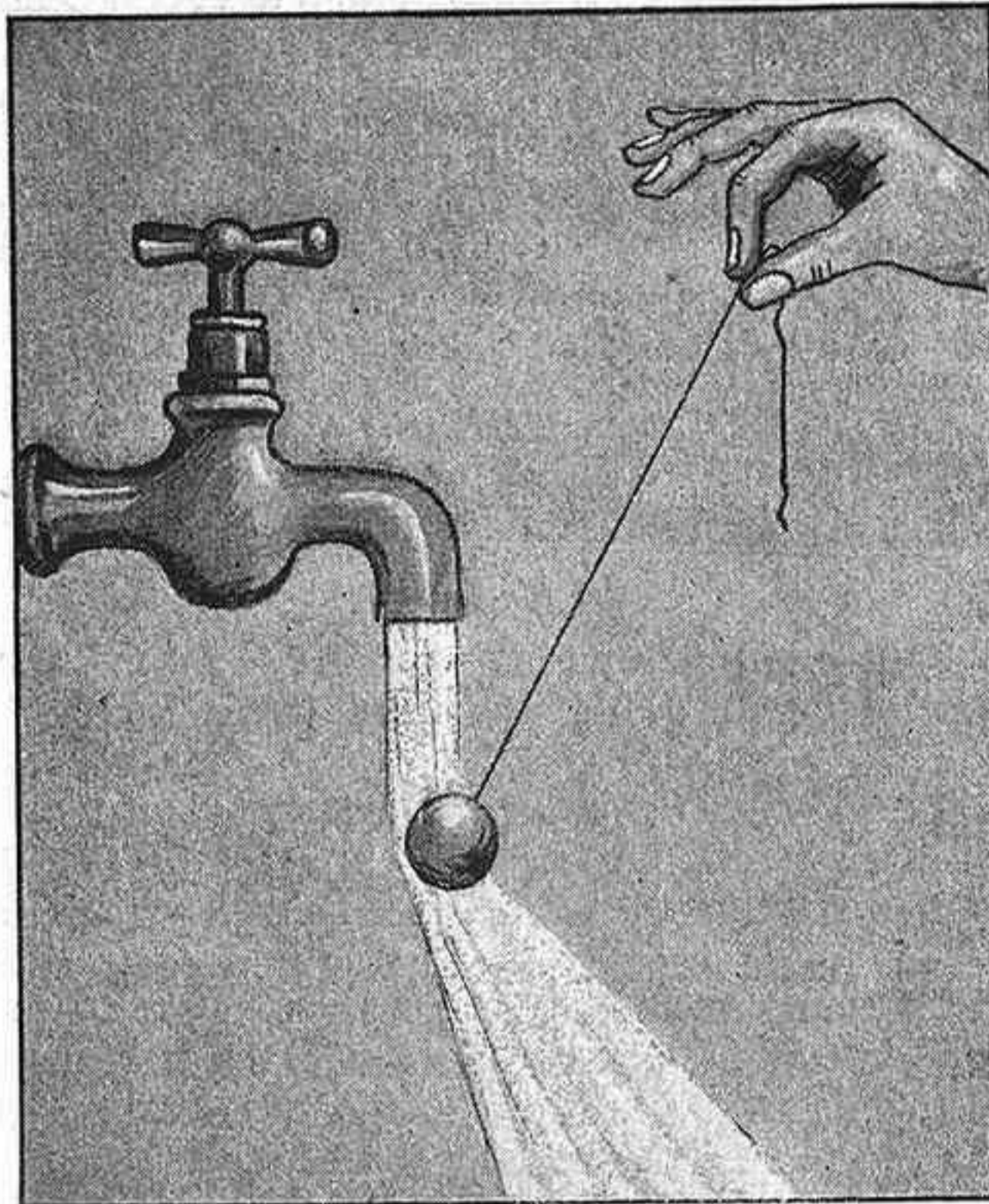
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8

—Ja tornes a comprar apuntacions? Encara no estàs escarmentat ab la jugada del perruquer que os ha tocat el dos ab els quartos?

—Aquet bon home no ho farà això. No veus que no pot corre?

Ciències y Paciències

UN CURIÓS EXPERIMENT DE FÍSICA

Agafarem un tros de fil que tingui cosa de un pam y mitg de llarg, y a un dels seus extrems hi lligarem una boleta de suro. Ens situarem aprop d'una aixeta, de la que'n ragi una suau corrent d'aigua. Farem balancejar el fil de modo que la bola de suro, en una distancia de uns 10 centímetres del broc de l'aixeta, penetri dolsament en la corrent, y ben aviat tindrem ocasió d'observar un fenòmen curiosíssim: Com obeint a una misteriosa atracció, la bola's quedarà presonera en la corrent de aigua, guardant el fil, que sostindrem ab la mà, una marcada inclinació que semblarà impossible, tal com se demostra en el present grabat.

S'ha d'advertir que la bola de suro deu haver de quedar completament mullada abans de que's produeixi l'efecte desitjat.

NOTA. —No garantim l'èxit dels experiments, ni responem de la trencadissa.

TRENCA-CAPS

GEROGLÍFIC I

S A L T A
V A L T A
S E L T A
V E L T A
S I L T A
V I L T A
S U L T A
V U L T A

DOCTOR THEBUSSEN

XARADA

Diré, parlant ab el cor,
que *segona quart primera*
segona quarta tercera
y en *quarta tot* fa calor.

FRANCESC VILANOVA M.

ANAGRAMA

La *total* de ca'n Marsal
dóna una *tot* a en *Total*.

MACO

GEROGLÍFIC III

GEROGLÍFIC II

ALFONS
FRANCEŠCH
A
ARTHUR
A
III

MADAME DE THÈBES

MA::GI LMCXVLD GA:NY

UN DEIXEBLE D'EN XENIUS

SOLUCIONS als darrers *Trenca-Caps*: Xarada I: *Figuraria*. — Xarada II: *Taberna*. — Anagrama: *Marta, Amat, Trama, Matar*. — Mudansa: *Genis, Genit*. — Rombo: *R, Com, Casat, Rosaria, Maria, Tia, A*. — Logogrifo Numèric: *Pescador*. — Quadrat: *Pura, Utor, Roca, Aram*. — Tarjeta: *Gala Placidia, Guimerà*. — Conversa: *Emilia*. — Geroglífic: *Magraner*.

RESPOSTES PAGADES

Madame de Thèbes: Grans mercès pels geroglífics. Envihi sovint, que si estan bé'ls hi publicarem. Ara'ns hi podem dedicar tots, a fer trenca-closques, perquè no sé si ho sab que'n Farfarello se'n và a Madrid y no tindrem competència.—Johannus: L'endecasílab lliure m'agrada molt, però molt. M'agrada tant, que, quan en una estrofa hi trobo dos versos assonantats, sembla que'm trepitgin l'ull-de-poll. Ja sé que això fins ho accepten alguns mestres, però, jo no hi passo. Pel demés, sobres això del espai, no se'n reffi massa, que la lletra es molt més gran. En igualtat de confitura, sempre preferirem els pots petits.—A. B. (a) Lo Rector de Vallfogona: Pera L'ESQUELLA'ns convenen solsament geroglífics enginyosos, y tot lo més, xarades y anagrames, però tot molt concís, molt ràpid, molt comprimit, a tall de granets de homeopatia.—B. A. (Fill): No'n publiquem de grupus tant *posats*. Aquets senyors no descarreguen vi; aquets senyors esperen que'l retratista'ls mapi.—Ll. Barceló y Bou: Tóquila! Vostè es un poeta. Ja ho crec, si la publicaré!... Treballi forsa y no's cansi de llimar, que'l secret de la difícil facilitat consisteix en la llima constant y laboriosa.—C. P.: El dibuix no'ns convé, entre altres raons, perquè'l xisto no es nou. En *Pepe Marquès* l'ha escampat a tot arreu y, abans de ser del seu domini, ja ho era dels fulls de calendari.—Un que la busca rica: Malaguanyat temps!... No veu que'n Viura es imparodiabla?...—Doctor Thebussem: Aprofitem el geroglífic, qu'està molt bé. Envihi sovint, que vostè anirà lluny.—Un deixeble de'n Xenius: Lo mateix li dic.

DEL JARDÍ DE LES ENSOPEGADES:

Una vegada va dir *El Noticiero Universal*, parlant de un certàmen de floricultura:
«Obtuvo también premio una planta perteneciente a la familia de los señores Labiadas».
Naturalment, lo que volia dir era que la tal planta pertanyia a la familia de *las labiadas*.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

Edicions populars d'en Santiago Rusiñol

Anant pel món. 2.ª edició
 El Mistic. 2.ª edició.
 Oracions. Am música de E.
 Morera (Agotada).
 Fulls de la vida. (Agotada).
 Els Jocs Florals de Canprosa.
 2.ª edició.
 El bon policia.
 Monologs.

La bona gent. (Agotada.)
 Tartarin de Tarascó. D' A.
 Daudet. Quart miler.
 El pati blau.
 El poble gris.
 La Mare. 3.ª edició.
 L'alegría que passa.
 La «Merienda» fraternal.
 L'Heroe.

Llibertat.
 La Fira de Neuilly.
 Els savis de Vilatrista.
 L'Auca del senyor Esteve.
 L'Hereu Escampa.
 En Tartarin als Alps.
 La Lley d'herencia.
 Aucells de pas.
 La Intelctual.

PREU DE CADA OBRA; UNA PESSETA

J. BURGAS (MAYET)

Vidamor, Preu: Una pesseta

Fruit d'amor, Preu: Dos pessetes

Obras del popular escriptor C. GUMÁ

Tapes ab planxes daurades pera enquadernar l'any 1909

de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Tapes soles . . . . . Ptes. 2'50

Tapes y enquadernació. . . . . „ 3'50

A. Artís

L'ETERNA QÜESTIÓ

Sortirà aviat

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

Administració y Redacció:

Llibreria Espanyola, Rambla del Mitg, núm. 20
 BARCELONA

Preus de suscripció:

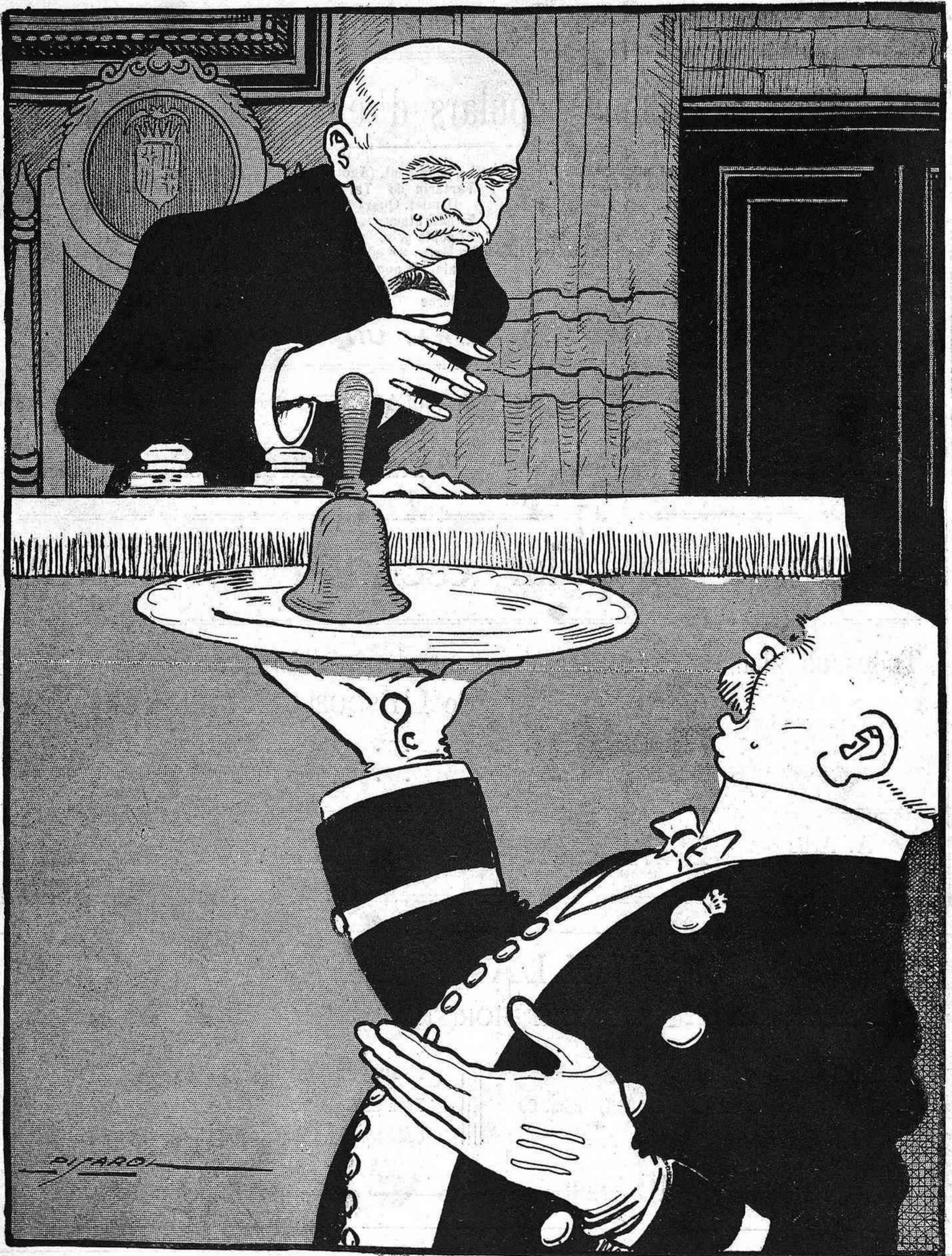
Fòra de Barcelona,
 cada trimestre Espanya, 3 ptes. — Extranjer, 5

Número solt: **10** cèntims

Atrassats: **20**

NOTA. — Tothom qui vulga adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import am lliurances del Giro Mútu o bè en segells de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos, si no's remet ademés un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorgan rebaixes.

L'EXPERIENCIA ES LA MARE DE LA CIENCIA

— Si es servit, senyor arcalde; la campana.
— Molt bé, però... ja'n pots preparar mitja dotzeneta més, perquè'm sembla que'n trencarem moltes.